

บทที่ 1 บทนำ

ยุทธศาสตร์สำคัญที่รัฐบาลให้การส่งเสริมและสนับสนุนมาทุกรัฐบาลคือ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งกลุ่มของผู้ประกอบการซึ่งเป็นคนที่เกิดและเติบโตในชุมชน และเป็นผู้นำท้องถิ่นรวมทั้งประชาชนในพื้นที่ได้เล็งเห็นความสำคัญนี้ จึงเกิดความร่วมมือกันเป็นการปลูกวิถีชีวิตชาวนา ชาวสวนบริเวณแถบคลองมหาสวัสดิ์ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ พร้อมทั้งจำหน่ายสินค้าผลผลิตทางการเกษตรและสินค้า OTOP ที่สร้างสรรค์จากคนในชุมชน และตำบลใกล้เคียงในตำบลมหาสวัสดิ์ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ให้สมกับการที่ได้รับการสนับสนุนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจัดให้อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวระดับประเทศที่นักท่องเที่ยวต่างชาติให้ความสนใจ ซึ่งในบทนี้จะกล่าวถึงหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของโครงการ นิยามศัพท์เฉพาะ ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากและแนวทางการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 หลักการและเหตุผล

คลองมหาสวัสดิ์ ตั้งอยู่ที่อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เป็นคลองที่มีประวัติศาสตร์ที่สำคัญประชาชนริมสองฝั่งคลองมีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมและทำการเกษตรกรรมได้แก่ ไม้ผล พืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ รวมทั้งทัศนียภาพเป็นธรรมชาติสวยงามเหมาะแก่การท่องเที่ยว

ปัจจุบันเกษตรกรริมคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอนครชัยศรี ได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มจัดเรือบริการนักท่องเที่ยวขึ้นไปชมสวนของตน โดยใช้เรือหางยาวหมอลำพานักท่องเที่ยวล่องเรือเข้าชมวิถีชีวิตของชุมชนริมคลอง สวนบัว สวนผัก สวนผลไม้ ผลไม้ริมน้ำ ชมอุปกรณ์การดำข้าว ชมการสาธิตการทำข้าวตังทอดรสชาติต่างๆ การทำผลิตภัณฑ์ของตกแต่งและกระเป๋าถือของสุภาพสตรีจากเปลือกไข่นก กระเจอกเทศและเลือกซื้อสินค้าที่ระลึกจากร้านค้าวิสาหกิจชุมชน

เส้นทางการล่องเรือเลียบคลองมหาสวัสดิ์เป็น การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถ “เที่ยวสวนผลไม้ ลิ้มลองส้มโอนครชัยศรี ชมกล้วยไม้สีสันสะดุดตา พายเรือเก็บบัวกลางบึง” มีดังนี้

จุดที่ 1 ชมสวนกล้วยไม้ บ้านนายชูบ คชเวช ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม พื้นที่ 12 ไร่ ซึ่งปลูกกล้วยไม้พันธุ์หายย ดัดดอกส่งขายต่างประเทศ กล้วยไม้มีทั้งสีชมพู สีม่วง และสีขาวโดยเฉพาะกล้วยไม้พันธุ์ "ทัศนีย์" ที่เจ้าของสวนเพาะขึ้นมาเองมีสีชมพูเข้มดอกใหญ่

สีสด ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้ฟังการบรรยายแนะนำการเพาะเลี้ยง การแยกกล้วยไม้ การดูแล อีกทั้งยังสามารถซื้อกลับไปลองเลี้ยงที่บ้านหรือเป็นของฝากได้

จุดที่ 2 ชมนาบัว บ้านนายแจ่ม สวัสดิ์โต ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม พื้นที่ 20 ไร่ นักท่องเที่ยวจะได้พบกับบึงบัวขาวที่ปลูกดอกบัวหลวงพันธุ์ฉัตรขาว ชูดอกชูใบอวดความงามอยู่ในท้องนากว้างถึง ๒๐ ไร่ โดยบัวที่เก็บมากองอยู่ที่ลานบ้าน จะนำมามัดเป็นกำ กำละ ๑๐ ดอกบ้าง ๒๐ ดอกบ้าง แล้วแต่ขนาดก่อนส่งไปขายที่ปากคลองตลาด ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถจะลงเรือพายเล่นในนาบัวและทดลองเก็บบัวได้ด้วยตนเอง

จุดที่ 3 ชมการแปรรูปผลผลิตเกษตร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมมหาสวัสดิ์ ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ไข่เค็มเสริมไอโอดีน ข้าวตัง(ผลผลิตจากข้าวซ้อมมือ) หน้าหมูหยอง หน้างา ผลไม้หยีปรุงรส ได้แก่ มะม่วง มะยม มะละกอ ฝรั่ง มะกอก ทุกผลิตภัณฑ์ได้รับเครื่องหมายมาตรฐาน จากกระทรวงสาธารณสุข หัตถกรรมจากใบมะพร้าว ได้แก่ หมวก กระเป๋า ตะกร้า กระเป๋า เป็นต้น

จุดที่ 4 ชมสวนผลไม้บ้านนายบุญเลิศ เศรษฐอำนาจ ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม พื้นที่ 246 ไร่ ซึ่งปลูกผลไม้หลากชนิด แบบสวนผสมซึ่งประกอบด้วย ส้มโอ พันธุ์ขาวทองดี ขาวน้ำผึ้ง ขาวหอม ขาวแป้น ขาวพวง กระท้อน ขนุนพันธุ์ต่าง ๆ เช่น บางเตย เขียวข้างคุด เป็นต้น มะม่วงพันธุ์เขียวเสวย อกร่อง น้ำดอกไม้ เป็นต้น

ดังนั้นการจัดทำแผนพัฒนาเพื่อส่งเสริมตลาดน้ำเชิงอนุรักษ์ชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของผู้ประกอบการกับชุมชนในบริเวณรอบ ๆ การบริหารจัดการด้านการเชื่อมโยงวิถีชีวิตความเป็นมาของชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ และการเพิ่มศักยภาพด้านการบริหารจัดการด้านบริการการท่องเที่ยวได้อย่างครอบคลุมโดยการเชื่อมโยงสถานที่ท่องเที่ยวเทียบคลองมหาสวัสดิ์ กับชุมชนได้อย่างเต็มศักยภาพที่มีอยู่ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ

1. พัฒนากลยุทธ์ด้านการตลาดสินค้าบริการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ โดยศึกษาถึงคุณภาพของการบริการได้แก่ ความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อสื่อสารเมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางถึงสถานประกอบการท่องเที่ยว สถานที่ต้อนรับนักท่องเที่ยวของผู้ประกอบการ การบริการด้านการให้ข้อมูลแนะนำจุดท่องเที่ยวก่อนนำนักท่องเที่ยวสัมผัสกับแหล่งท่องเที่ยวจริงจากแผ่นพับ หรือ มัลติมีเดียท้องถิ่น

2. กลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการการมีส่วนร่วมกับชุมชนเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวคลองมหาสวัสดิ์ เนื่องจาก

2.1 ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวมิได้บรรจุวัดสุวรรณให้เข้าไปเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ทางด้านพุทธศาสนา ซึ่งการท่องเที่ยวในจังหวัดนครปฐมส่วนใหญ่มักจะเน้นการท่องเที่ยวแบบ “บวร” ซึ่งหมายถึง “บ” คือบ้าน หมายถึงชุมชนซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยว “ว” หมายถึงวัด และ “ร” คือโรงเรียน อีกประการหนึ่งวัดยังมีได้อนุญาตให้ผู้ประกอบการใช้บริเวณวัดที่ว่าง อยู่เป็นสถานที่จอดรถนักท่องเที่ยว

2.2 ปัจจุบันผู้ประกอบการใช้โรงเรียนวัดสุวรรณเป็นสถานที่รองรับนักท่องเที่ยวแต่ยังขาดการเชื่อมโยงในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในโรงเรียนให้เต็มศักยภาพ เช่น ด้านทรัพยากรมนุษย์ได้จากการอบรมให้นักเรียนที่มีภูมิภานาอยู่ในชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ เป็นมัคคุเทศก์น้อย ปลูกฝังให้มีความรักท้องถิ่น มีความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ของคลองมหาสวัสดิ์ และมีรายได้จากการเป็นมัคคุเทศก์แนะนำการท่องเที่ยว ทรัพยากรด้านสถานที่ของโรงเรียน ควรมีการปรับปรุงสถานที่รองรับนักท่องเที่ยวให้เป็นมาตรฐานทั้งด้านตัวอาคาร สภาพแวดล้อม ความสะอาด

2.3 ด้านสำนักงานของผู้ประกอบการที่ต้อนรับนักท่องเที่ยวในปัจจุบันอาศัยสถานที่ในชุมชนยังมีได้ดำเนินการปรับให้เป็นมาตรฐานสากล ทำให้ขาดความสะดวกสบาย

คณะผู้วิจัยจึงดำเนินโครงการเพื่อการเชื่อมโยงชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ตลาดน้ำเชิงอนุรักษ์คลองมหาสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐม เพราะคลองมหาสวัสดิ์เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง อันจะเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวและสร้างภาพลักษณ์ที่ดี ตลอดจนเป็นสอดคล้องกับยุทธศาสตร์แผนงานของจังหวัดนครปฐม ในด้านการเพิ่มศักยภาพและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์และเพื่อส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อส่งเสริมตลาดน้ำเชิงอนุรักษ์ชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อหาวิธีการมีส่วนร่วมกับชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวคลองมหาสวัสดิ์

1.3. ขอบเขตของโครงการวิจัย

ขอบเขตประชากร ประชาชนที่อาศัยในชุมชน คลองมหาสวัสดิ์ นักท่องเที่ยว ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ประกอบการ รวมทั้งสิ้นจำนวน 200 คน

ขอบเขตพื้นที่ ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ขอบเขตด้านการศึกษา

1. สํารวจความคิดเห็นผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ ผู้บริหาร โรงเรียน เจ้าอาวาสวัดสุวรรณ ประชาชนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณริมคลองมหาสวัสดิ์ จำนวน 200 ชุด
2. จัดประชุมตัวแทนทุกภาคส่วนที่มีส่วนได้เสียในชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ร่วมกัน วิเคราะห์และสรุปผลจากการสำรวจ เพื่อร่วมกันจัดทำกลยุทธ์การตลาดเพื่อการบริการอันเป็นผลให้เกิดการพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวคลองมหาสวัสดิ์
3. จัดประชุมตัวแทนทุกภาคส่วนในการนำผลการวิเคราะห์จุดเชื่อมโยงระหว่างผู้ประกอบการกับชุมชนเพื่อหาข้อสรุปเป็นข้อปฏิบัติในการบริหารจัดการเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวคลองมหาสวัสดิ์

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนา ความหมายของ เป็น 2 ระดับ คือ ความหมายอย่างแคบและความหมายอย่างกว้าง ความหมายอย่างแคบ การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในตัวระบบการกระทำการให้ดีขึ้นอันเป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านคุณภาพเพียงด้านเดียว

ส่วนความหมายอย่างกว้างนั้น การพัฒนา เป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงในตัวระบบการกระทำทั้งด้านคุณภาพ ปริมาณและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นไปพร้อมๆ กัน ไม่ใช่ด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว

การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปเพื่อไปพักผ่อนหย่อนใจ เป็นการเดินทางชั่วคราวด้วยความสมัครใจที่มีค่าใช้จ่ายเพื่อการประกอบอาชีพหรือการทำงานหารายได้

ตลาดน้ำ หมายถึง ตลาดที่พ่อค้าแม่ค้าพายเรือบรรทุกสินค้ามาขายในย่านที่มีการเดินเรือ พลุกพล่าน เช่น บริเวณปากคลอง หรือบริเวณชุมชนที่อาศัยอยู่ริมน้ำ

ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ และแหล่งวัฒนธรรมอย่างมีความรับผิดชอบ โดยไม่ก่อให้เกิด การรบกวนหรือ ทำความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่มีวัตถุประสงค์อย่างมุ่งมั่นเพื่อชื่นชม ศึกษา เรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาตินั้น อีกทั้งช่วยสร้างโอกาส ทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกิดประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นด้วย

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

โครงการการวิจัยในครั้งนี้มีขอบเขตการศึกษาดังนี้

1. ขอบเขตประชากร ประชาชนที่อาศัยในชุมชนคลองมหาสวัสดิ์, นักท่องเที่ยว, ผู้บริหาร โรงเรียน และผู้ประกอบการ รวมทั้งสิ้น จำนวน 200 คน

2. ขอบเขตพื้นที่ ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

3. ขอบเขตด้านการศึกษา

3.1 สํารวจความคิดเห็นผู้เกี่ยวข้องได้แก่ นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ ผู้บริหาร โรงเรียน เจ้าอาวาสวัดสุวรรณ ประชาชนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณริมคลองมหาสวัสดิ์ จำนวน 200 ชุม

3.2 จัดประชุมตัวแทนทุกภาคส่วนที่มีส่วนได้เสียในชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ ร่วมกันวิเคราะห์และสรุปผลจากการสำรวจ เพื่อร่วมกันจัดทำกลยุทธ์การตลาดเพื่อการบริหารอันเป็นผลให้เกิดการพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวคลองมหาสวัสดิ์

3.3 จัดประชุมตัวแทนทุกภาคส่วนในการนำผลการวิเคราะห์จุดเชื่อมโยงระหว่างผู้ประกอบการกับชุมชนเพื่อหาข้อสรุปเป็นข้อปฏิบัติในการบริหารจัดการเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวคลองมหาสวัสดิ์

กรอบแนวความคิดของการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

1. เพศ
2. อายุ
3. การศึกษา
4. อาชีพ
5. รายได้

ตัวแปรตาม

- ความต้องการด้านการต้อนรับ
- ความต้องการด้านสถานที่จอดรถ
- ความต้องการด้านสถานที่ท่องเที่ยว
- ความต้องการด้านข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว
- ความต้องการด้านการสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

แผนกลยุทธ์ด้านการตลาดสินค้าบริการ ในส่วนของการบริหารจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการนำไปปฏิบัติได้จริงเพื่อพัฒนาตลาดน้ำเชิงอนุรักษ์ชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ และสร้างความตระหนักให้กับผู้ประกอบการถึงการจัดสรรทรัพยากรในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถเชื่อมโยงให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้อย่างหลากหลาย และทั่วถึง อีกทั้งช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับคนในชุมชน ทำให้การท่องเที่ยวล่องเรือเลียบบคลองมหาสวัสดิ์เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากขึ้น และสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวต่อไปได้อย่างยั่งยืน

1.7 สรุป

ได้แผนการพัฒนากำรท่องเที่ยวตลาดน้ำเชิงอนุรักษ์ชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ โดยมี
ส่วนรวมทั้งผู้ประกอบการ โรงเรียน วัดและชุมชน